

Samarbeid
om

**KARTLEGGING, BEVARING OG
TILGJENGELIGGJØRING
AV
PRIVATARKIV I NORGE**

Avtale inngått 7. mars 2001 mellom

Arbeiderbevegelsens Arkiv og Bibliotek, Oslo

og

Riksarkivet, Oslo

Avtalen inneholder åtte sider og tre vedlegg.

1. Formål og lovhjemmel

Det finnes ikke noen plikt til bevaring eller avlevering for private arkivskapere. Dette er et problem for arkivinstitusjoner som arbeider med privatarkiv. Derfor framstår arbeidet med privatarkiv som noe tilfeldig, både når det gjelder kartlegging, bevaring og tilgjengeliggjøring. En privat arkivskaper kan - i motsetning til en offentlig - henvende seg til en hvilken som helst oppbevaringsinstitusjon og søke om å få avlevert arkivet sitt dit. Dette selv om denne depotinstitusjon muligens ikke er den som ut fra arbeidsområdet sitt eller tilgjengeligheten er den mest formålstjenlige.

Riksarkivet (i det følgende forkortet til RA) og Arbeiderbevegelsens Arkiv og Bibliotek (AAB) har i praksis delt det nasjonale ansvaret for arbeid med privatarkiv av landsomfattende eller nasjonal karakter seg imellom. Ansvarsfordelingen er imidlertid ikke formalisert, slik at det ikke er lagt til rette for en effektiv bevaringspolitikk. Det er formålet med denne samarbeidsavtalen å avgrense de to arkivinstitusjonenes arbeidsfelt mot hverandre.

Utgangspunktet for samordningen av arbeidet med privatarkiv i Norge er at en med en gitt institusjonell struktur og begrensede ressurser søker å sikre den best mulige kartleggingen, bevaringen og tilgjengeliggjøringen av bevaringsverdige privatarkiv, med henblikk på feltarbeid, depotplass og formidling. Derfor skal en ifølge Ot.prp. nr. 77, 1991-92, *Om lov om arkiv*, få i stand et funksjonelt samarbeid mellom alle institusjoner som arbeider for å bevare privatarkiv, med sikte på en samlet og målrettet innsats for å få mest mulig ut av tilgjengelige ressurser (s. 19). Arkivloven definerer at Riksarkivaren skal holde oversyn over bevaringsverdige privatarkiv og registrere privatarkiv som er særskilt verneverdige.

Samarbeidsavtalen mellom RA og AAB er å betrakte som et steg på vei mot et omfattende avtaleverk om arbeid med privatarkiv i Norge som inkluderer alle relevante institusjoner. Dette avtaleverket er igjen en forutsetning for at Riksarkivaren skal kunne holde oversikt over bevaringsverdige privatarkiv i Norge.

2. Riksarkivet og Arbeiderbevegelsens Arkiv og Bibliotek generelt

Med henblikk på RA og AAB er den generelle samordningen av deres kartlegging, bevaring og tilgjengeliggjøring som følgende:

2.1 Riksarkivet

RA bevarer og gjør tilgjengelig bevaringsverdig arkivmateriale etter private arkivskapere med nasjonalt tilsnitt eller landsomfattende virksomhet, om ikke annet er formelt avtalt med andre arkivinstitusjoner. RAs arbeid gjelder både bedrifter, organisasjoner, institusjoner og personer.

I den grad dette ikke er blitt gjort tidligere, inngår RA formelle samarbeidsavtaler med de

arkivinstitusjonene som arbeider med å få innlemmet i sin bestand privatarkiver etter arkivskapere med nasjonalt tilsnitt eller landsomfattende virksomhet. Videre samordner Riksarkivet bevaringsarbeidet med privatarkiv i Norge.

Videre koordinerer RA arbeidet med Samkatalogen, som er et nasjonalt register over bevarte privatarkiv i Norge, og rapporterer selv til dette registret.

2.2 Arbeiderbevegelsens Arkiv og Bibliotek

AAB bevarer og gjør tilgjengelig arkivmateriale etter arbeiderbevegelsen samt organisasjoner og personer innen det som løselig kan kalles "venstresiden". Aktuelle områder innen venstresiden kan spesielt være studentbevegelse, kvinnebevegelse, fredsbevegelse, ungdomsorganisasjoner og internasjonalt solidaritetsarbeid. Ansvarsområdet er nærmere spesifisert under pkt. 3.1 - 3.3.

Innen sine ansvarsområder omfatter AABs virksomhet både organisasjonsarkiv og personarkiv. Virksomheten omfatter ulike materialtyper, i dag først og fremst papir (arkiv), trykksaker (bibliotek), bilder (bildetjenesten) samt lyd og gjenstander (først og fremst faner). AABs ansvarsområde er landsdekkende organisasjoner, personer med virksomhet på nasjonalt plan samt fylkene Oslo, Akershus og Buskerud. I helt spesielle tilfeller kan materiale etter virksomheter også andre steder i landet oppbevares i AAB.

AAB fungerer etter behov som faglig rådgivningsinstans for arbeiderbevegelsens regionale arkiv. Der en offentlig arkivinstitusjon er depotinstitusjon (enten gjennom avlevering eller deponering) for et av arbeiderbevegelsens regionale arkiv, er det først og fremst denne institusjonen som skal fungere som faglig rådgivningsinstans dersom ikke annet er avtalt spesielt.

AAB utvikler i samråd med RA etter hvert som ressursene tillater det, en bevaringsplan for arkivskapere innen AABs ansvarsområde som har eller har hatt en landsomfattende virksomhet. Tilsvarende utvikler AAB i samråd med Statsarkivet i Oslo og andre relevante arkivinstitusjoner en bevaringsplan for arkivskapere med tilknytning til arbeiderbevegelsen og venstresiden i Oslo og Akershus. I samråd med Statsarkivet på Kongsberg utvikles en bevaringsplan for arkivskapere med tilknytning til arbeiderbevegelsen og venstresiden i Buskerud.

De respektive regionale depotinstitusjonene (statsarkiv, fylkesarkiv eller byarkiv) utarbeider i samarbeid med arbeiderbevegelsens regionale arkiv lokale og regionale bevaringsplaner for sine områder og holder AAB og RA informert om dem.

AAB gir opplysninger om sine arkiver til Samkatalogen.

3. Prinsipper for samordningen

Det kan være et grunnleggende prinsipp i et omfattende avtaleverk om bevaring av privatarkiver i Norge at bevaringsverdige privatarkiv skal bevares og gjøres tilgjengelig i den arkivinstitusjonen som har mest spesialisert samlings- og bevaringsoppdrag i forhold til arkivskaperen. Spesialiseringen kan være geografisk (stats-, fylkes- eller byarkiv), emnemessig (arbeiderbevegelsen, okkupasjonstiden/hjemmefront) eller ut fra type arkivmateriale (papir-, foto-, lydbåndarkiv).

Bare når det er åpenbart at et bedre bevarings- eller brukerresultat vil kunne oppnås, skal bevaringen skje i en mindre spesialisert arkivinstitusjon.

RA og AAB bør følge arkivskaperens uttalte ønske om hvor et bevaringsverdig privatarkiv skal bevares og gjøres tilgjengelig.

Den nærmere avgrensningen mellom RAs og AABs ansvarsområde er som følger:

3.1 Bedriftsarkiv

RA kartlegger, bevarer og gjør tilgjengelig bevaringsverdige arkiv etter bedrifter av nasjonal betydning eller med riksdekkende virksomhet om ikke annet er formelt avtalt med andre arkivinstitusjoner.

Selv om arkiver etter arbeiderbevegelsens bedrifter, inkludert kooperasjonen, kan sies å ligge under AABs ansvarsområde, har AAB i dag ingen kapasitet til systematisk å kartlegge, bevare og gjøre tilgjengelig bevaringsverdige arkiv etter denne delen av arbeiderbevegelsens virksomhet. En systematisk innsats på dette området krever økte ressurser både i form av flere ansatte og større magasinplass. Avtaler må inngås i hvert enkelt tilfelle.

AABs arkiver etter det som kan kalles næringsvirksomhet omfatter først og fremst kooperativ virksomhet (i bred forstand), arbeiderpressen og kulturelle foretak (først og fremst forlag). En oversikt over landsomfattende bedriftsarkiver/arkivfragmenter i AAB følger som vedlegg 1.

3.2 Organisasjonsarkiv

RA kartlegger, bevarer og gjør tilgjengelig bevaringsverdige arkiv etter alle organisasjoner av nasjonal betydning eller med riksdekkende virksomhet om ikke annet er formelt avtalt med andre arkivinstitusjoner.

AAB kartlegger, bevarer og gjør tilgjengelig bevaringsverdige arkiv etter arbeiderbevegelsens og venstresidens organisasjoner på nasjonalt nivå og innen fylkene Oslo, Akershus og Buskerud etter følgende plan:

3.2.1. Politiske partier/grupper med tilknyttede organisasjoner

1. Det norske arbeiderparti
2. Norges sosialdemokratiske arbeiderparti
3. Norges kommunistiske parti
4. Sosialistisk folkeparti
5. Sosialistisk venstreparti
6. AIK
7. Andre politiske grupper på den såkalte venstresiden
8. Det radikale folkeparti
9. AKP

Kommentarer:

Dette omfatter partier/politiske organisasjoner og alle tilknyttede organisasjoner som ungdomsorganisasjoner, kvinneorganisasjoner, studieorganisasjoner osv.

Når det gjelder 2, 4, 6 og 8 er dette nedlagte partier/organisasjoner hvor AAB har hovedtyngden av det eksisterende arkivmaterialet. Det vil derfor være naturlig at AAB har disse som sitt ansvarsområde uten at AAB nødvendigvis systematisk går aktivt ut og kartlegger materiale som eventuelt befinner seg i andre arkivinstitusjoner eller hos privatpersoner.

Av historiske årsaker har AAB deler av Det radikale folkepartis arkiv. Av proveniensmessige hensyn er det viktig at dette materialet fortsatt oppbevares i AAB, men AAB vil ikke gå aktivt ut for å arbeide videre med denne organisasjonen.

Når det gjelder 7 og 9, vil vi ta i mot materiale dersom organisasjonene selv ønsker å levere til AAB, men av kapasitetsmessige grunner vil ikke AAB på forhånd systematisk gå aktivt ut og kartlegge arkivsituasjonen i organisasjonene selv. Dersom organisasjonene på egen hånd velger å avlevere til AAB, vil AAB følge dette opp, blant annet gjennom avtaler om framtidige avleveringer.

1, 3 og 5 er blant AABs hovedsamarbeidspartnere hvor AAB har nært samarbeid om fremtidige avleveringer og om partiens daglige bruksarkiv.

3.2.2 LO-systemet

1. Landsorganisasjonens arkiv
2. Fagforbund tilknyttet LO
3. Fagforeninger tilknyttet LO

Kommentarer:

Disse er blant AABs hovedsamarbeidspartnere hvor AAB har (eller ønsker å etablere) et nært samarbeid om fremtidige avleveringer og om organisasjonenes daglige bruksarkiv.

AAB har også arkiver etter noen fagforbund utenfor LO som enten har sluttet seg til et LO-forbund eller som var medlem av LO på det tidspunktet de avleverte sitt arkivmateriale.

AAB kan ikke påta seg et systematisk ansvar for fagforbund utenfor LO.

3.2.3 Andre organisasjoner og grupper

Kommentar:

AAB har en rekke arkiver etter organisasjoner blant annet innen områder som forlag, kulturorganisasjoner, solidaritetsorganisasjoner, kvinneorganisasjoner og "grasrotorganisasjoner". Mer spesielt har AAB arkivene etter Norsk bonde- og småbrukarlag.

AAB kan av kapasitetsmessige grunner, ikke i dag påta seg arbeid med systematisk å kartlegge arkivsituasjonen på disse områdene, men ønsker fortsatt å ta i mot arkivmateriale dersom vi blir bedt om det og kan komme fram til tilfredsstillende avtaler. Dersom AAB først har fått materiale fra en organisasjon, ønsker AAB å følge dette opp gjennom avtaler om fremtidige avleveringer.

Innen alle organisasjonsområdene har AAB en rekke arkiver/arkivfragmenter som mer kan kalles samlinger enn organisasjonsarkiver. AAB vil også i framtiden motta slike samlinger.

En oversikt over landsomfattende organisasjonsarkiver/ fragmenter av organisasjonsarkiver i AAB innen de tre områdene følger som vedlegg 2.

3.3 Personarkiv

RA og AAB bør følge arkivskaperens uttalte ønske om hvor et bevaringsverdig personarkiv skal bevares og gjøres tilgjengelig.

RA kartlegger, bevarer og gjør tilgjengelig bevaringsverdige arkiv etter personer av nasjonal betydning eller med riksdekkende virksomhet om ikke annet er formelt avtalt med andre arkivinstitusjoner.

AAB kartlegger, bevarer og gjør tilgjengelig bevaringsverdige personarkiv, så langt kapasiteten tillater, både etter aktive tillitsvalgte og politikere med virksomhet innen de

organisasjoner og bedrifter AAB oppbevarer arkivmateriale fra og etter personer som har etterlatt seg materiale som kan belyse arbeiderklassens historie eller de angjeldende organisasjonenes historie eller virkefelt.

Bevaringsverdige personarkiv vurderes etter deres hovedsaklige innhold. Om et bevaringsverdig personarkiv først og fremst inneholder materiale om vedkommendes administrative virksomhet i statstjenesten eller i offentlige verv bør arkivet bevares og gjøres tilgjengelig i RA eller i statsarkivene. Om arkivet først og fremst dokumenterer vedkommendes virksomhet innen politikk, fagbevegelse eller andre private organisasjoner samt private forhold bør arkivet bevares og gjøres tilgjengelig i AAB. Om materiale med statlig proveniens befinner seg i privatarkiver i AAB, skal det gis melding til RA. Riksarkivaren tar stilling til behandling av slikt materiale i det enkelte tilfelle, jfr. arkivloven § 9 bokstav a.

En oversikt over personarkiver/ arkivfragmenter i AAB følger som vedlegg 3.

4. Retningslinjer

Ifølge arkivloven § 14, skal Riksarkivaren gi generelle retningslinjer for arbeidet med privatarkiv i forhold til f. eks. ordning, registrering, bevaring og kassasjon, oppbevaring og tilgang. RA og AAB forplikter seg til å arbeide etter Riksarkivarens retningslinjer så snart disse foreligger.

5. Særskilt verneverdige arkiv

Arkivloven gir Riksarkivaren hjemmel til å registrere visse privatarkiv som særskilt verneverdig. AAB bør gjøre Riksarkivaren oppmerksom på slike særskilt verneverdige privatarkiv innenfor AABs arbeidsområde, slik at Riksarkivaren kan foreta registreringen.

6. Konsultasjoner

I tvetydige spørsmål om hvilke arkiv som er bevaringsverdige og hvor bevaring og tilgjengeliggjøring av disse skal skje, skal arkivinstitusjonene konsultere hverandre.

7. Ikrafttreden, varighet og endringer

Samarbeidsavtalen trer i kraft 1. mars 2001 og gjelder inntil den blir erstattet med en ny avtale.

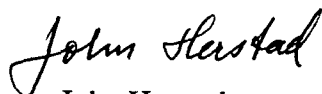
8. Underskrift og godkjenning

Denne avtalen er underskrevet i to eksemplarer og hver part får et eksemplar.

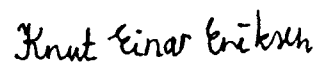
Oslo, 7. mars 2001

For Riksarkivet

For Arbeiderbevegelsens Arkiv og Bibliotek

John Herstad
riksarkivar

Knut Einar Eriksen
Arkivleder AAB